

EVAZIUNEA FISCALĂ – REZULTAT AL IMPERECȚIUNII SISTEMULUI FISCAL**Viorel VÎLCU*, Gheorghiuța DIMA, Monica DRAGOMIR, Teia ENACHE****Centrul Național Anticorupție
Universitatea Liberă Internațională din Moldova*

Evaziunea fiscală este unul dintre fenomenele economico-sociale complexe de maximă importanță, cu care statele se confruntă astăzi și ale cărei consecințe nedorite caută să le limiteze cât mai mult, eradicarea fiind practic imposibilă. Considerăm necesar să se excludă utilizarea unor termeni cu conținut diferit pentru aceeași instituție, să se creeze posibilități diferite de interpretare a normelor și termenilor. În opinia noastră, este necesar de a include în sistemul fiscal un număr mai restrâns de impozite și taxe, cu aplicarea cotelor de impunere mai reduse, dar cu aplicarea, în caz de comitere a încălcărilor fiscale, a unor sancțiuni fiscale, administrative, penale cât mai drastice.

Cuvinte-cheie: *evaziune fiscală, contribuabil, impozit, serviciu fiscal, evaziune legală, evaziune ilicită.*

TAX EVASION – A RESULT OF IMPERFECT TAX SYSTEM

Tax evasion is one of the complex socio-economic phenomena of the utmost importance that states face today and whose unintended consequences seek to limit as much as possible, eradication is impossible. We consider necessary to exclude the use of terms with different content for the same institution, creating a different interpretation possibilities of rules and terms. In our opinion, we consider it necessary to include a more limited tax system tax and, applying lower tax rates, but the application in case of committing tax violations, penalties of fiscal, administrative, criminal as drastic.

Keywords: *tax evasion, contributor, tax, tax payer, legal evasion, illegal evasion.*

Evaziunea fiscală este un fenomen foarte periculos pentru sistemul fiscal al unui stat, deoarece prin intermediul lui se scurg sume impunătoare de bani, care ar trebui să completeze veniturile bugetare.

Evaziunea fiscală este unul dintre fenomenele economico-sociale complexe de maximă importanță, cu care statele se confruntă astăzi și ale cărei consecințe nedorite caută să le limiteze cât mai mult, eradicarea fiind practic imposibilă. Statul trebuie să se ocupe sistematic și eficient de preîntâmpinarea și limitarea fenomenului evaziunii fiscale. Prin puterile publice, statul poate și să incite la evaziune fiscală, urmărind în principal două scopuri: „pozitiv”, argumentat de dorința de a stimula la formarea capitalului, și „negativ”, reflectat în sprijinirea unor grupuri de interese, de multe ori de tip mafiot, cu tot cortegiul de consecințe.

Pretutindeni și dintotdeauna evaziunea fiscală a fost condamnată. Cu toate acestea, perspectivele privind acest fenomen nu s-au schimbat de-a lungul timpului. El persistă în toate țările și în toate perioadele, în pofida sancțiunilor.

Practica socială atestă că natura umană are întotdeauna tendința de a pune interesul particular înaintea celui general, de aici și dorința de eschivare de la un impozit ori altul.

Multitudinea obligațiilor, pe care legea fiscală le impune contribuabililor, îndeosebi povara acestor obligații, au făcut să stimuleze, în toate timpurile, ingeniozitatea contribuabililor în a inventa procedee diverse de eludare a obligațiilor fiscale. Evaziunea fiscală a fost întotdeauna activă și ingenioasă, în special pentru motivul că fiscalul, lovind indivizii în averea lor, îi atinge în cel mai sensibil interes: interesul bănesc.

Evaziunea fiscală e o noțiune foarte dificil de a fi precizată. Prima definiție a evaziunii fiscale a fost dată între cele două războaie mondiale. Conform acesteia, frauda îmbracă o concepție extensivă, noțiunea de evaziune fiscală fiind inclusă în cea de fraudă. Ea a fost susținută de Lerouge și de M.A. Piatier.

Cel mai cunoscut sens dat evaziunii fiscale e „arta de a evita căderea în câmpul de atracție a legii fiscale”, concept care aparține lui M.C. de Brie și P. Charpentier. Alt concept aparține lui Maurice Duverger, care consideră că evaziunea fiscală este un termen generic și desemnează manifestarea de fugă din fața impozitelor. Aceasta este o definiție în sens larg a evaziunii fiscale, care ajunge să înglobeze și fraudă.

În România, Iulian Vacarel definește evaziunii fiscale ca fiind „sustragerea de la impunere a unei părți din materia impozabilă”.

Conform Dicționarului enciclopedic, editat în Republica Moldova, evaziunea fiscală reprezintă sustragerea de la obligațiile fiscale.

Evaziunea fiscală este clasificată de Virgil Cordescu ca: *ilicită și legală.*

Evaziunea ilicită are un caracter fraudulos. Prin aceasta se înțelege acțiunea contribuabilului ce violează o prescripție legală cu scopul de a nu plăti impozitul cuvenit. Evaziunea fiscală e frauduloasă când contribuabilul, obligat să furnizeze date în sprijinul declarației sale, recurge la diminuarea obiectului impozabil, la subevaluarea cuantumului materiei impozabile sau folosește alte căi de sustragere de la plata impozitului datorat. În general, e greu să se poată determina toate formele de evaziune de acest gen.

Printre cele mai des întâlnite *forme de evaziune ilicită* se numără:

- ✓ întocmirea incompletă și/sau neconformă a documentelor de evidență și/sau a dărilor de seamă fiscale;
- ✓ folosirea blanchetelor de documente primare de un alt model decât cel stabilit prin act normativ în vigoare, precum și folosirea tipizatelor de documente primare plastografiate sau străine (inclusiv facturile fiscale);
- ✓ neasigurarea păstrării dărilor de seamă fiscale și/sau a documentelor de evidență, și/sau a benzilor de control, și/sau lipsa totală ori parțială a evidenței contabile;
- ✓ eschivarea de la calculul și de la plata impozitelor, taxelor, prin nerefectarea în evidență;
- ✓ neprezentarea dărilor de seamă etc.

Evaziunea legală sau, mai bine spus, tolerată exprimă acțiunea contribuabililor de a ocoli legea, recurgând la o combinație neprevăzută de legiuitor și, deci, tolerată prin scăparea din vedere. Ea nu poate fi posibilă decât din cauza unor inadvertențe sau lacune în lege și e frecventă în epoci, când apar noi forme de întreprinderi sau noi categorii de impozite. Contribuabilii găsesc anumite mijloace și, exploatând insuficiențele legislației, eludează în mod „legal” sustrăgându-se, total sau parțial, plății impozitelor, tocmai ținând seama de aceste insuficiențe ale legislației. Procedând astfel, contribuabilii rămân în limita strictă a drepturilor lor și statul nu se poate apăra decât printr-o legislație bine studiată, clară, precisă, științifică. Singurul vinovat de producerea evaziunii prin astfel de mijloace este doar legiuitorul. În practică faptele de evaziune, bazate pe interpretarea favorabilă a legii, sunt foarte diversificate, în funcție de inventivitatea contribuabilului și de prevederile legii.

În legislația națională, noțiunea de evaziune fiscală se regăsește în Codul penal al Republicii Moldova, în care există un singur articol referitor la acest subiect. Astfel, la art.244 din Codul penal legiuitorul prevede că evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor prin includerea în documentele contabile, fiscale sau financiare a unor date vădit denaturate privind veniturile sau cheltuielile ori prin tănuirea altor obiecte impozabile, dacă suma impozitului care trebuia să fie plătit depășește 2500 unități convenționale se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 2000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 2 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate [1].

Aceeași acțiune care a condus la neachitarea impozitului în proporții deosebit de mari se pedepsește cu amendă de la 2000 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 3000 la 6000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice (unitatea convențională este egală cu 20 de lei).

Observăm că, conform prevederilor normei de drept penal, evaziunea fiscală este tolerată și de stat până la un anumit nivel (50 mii de lei). Instrumentul evaziunii fiscale îl reprezintă însuși sistemul de impozitare, care și determină, într-un fel sau altul, comportamentul contribuabilului.

Potrivit Codului fiscal, sistemul fiscal al Republicii Moldova reprezintă totalitatea impozitelor și taxelor, a principiilor, formelor și metodelor de stabilire, modificare și anulare a acestora, precum și totalitatea măsurilor ce asigură achitarea lor [2].

Pentru a caracteriza comportamentul evazionist al contribuabililor vis-à-vis de sistemul fiscal, urmează să definim noțiunile elementelor care formează cadrul organizatorico-funcțional al acestuia, și anume: noțiunile de legislație fiscală, aparat fiscal și de administrare fiscală. Orice sistem fiscal este supus reglementării juridice, fiind oglindit în actele legislativ-normative cu caracter fiscal.

Astfel, *legislația fiscală* poate fi definită ca ansamblul normelor juridice care reglementează modalitățile de atragere și repartizare a fondurilor bănești ale statului și ale instituțiilor publice cu scopul satisfacerii cerințelor și funcțiilor social-economice ale societății.

În Republica Moldova, legislația fiscală se compune din Codul fiscal și din alte acte normative adoptate în conformitate cu acesta. Actele normative adoptate de către Guvern, Ministerul Finanțelor, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, Serviciul Vamal nu trebuie să contravină prevederilor Codului fiscal sau să depășească limitele acestuia și urmează a fi publicate în modul oficial stabilit.

Totodată, Constituția Republicii Moldova și Codul fiscal, în partea ce ține de respectarea dreptului internațional, prevede că dacă un tratat internațional care reglementează impozitarea, la care Republica Moldova este parte, stipulează alte reguli și prevederi decât cele prevăzute de legislația fiscală națională, se aplică regulile și prevederile tratatului internațional [3].

Activitatea practică denotă că contribuabilii sunt „cu un pas înainte” la identificarea și utilizarea diferitelor metode, inclusiv legale, de eschivare de la plata impozitelor decât metodele aplicate de organele fiscale pentru a le preîntâmpina și a le contracara.

În aceste circumstanțe se impune perfecționarea continuă a cadrului legislativ privind impozitarea.

Dar, totodată, caracterul continuu al modificărilor și completărilor legislației fiscale, având în vedere termenele de prescripție pentru determinarea și încasarea obligațiilor fiscale, în cumul cu faptul că tragerea la răspundere pentru încălcare fiscală se face în temeiul legislației fiscale în vigoare în timpul și la locul săvârșirii încălcării și că în raporturile civile (fiscale) se aplică sancțiunea cea mai blândă, într-o oarecare măsură creează pentru contribuabili și un spațiu legal de a se eschiva de la impozitare.

Sub un alt aspect, efectul aplicării multitudinii tipurilor de impozite și a cotelor înalte stimulează apariția prevederilor legale ce sprijină evaziunea fiscală.

În acest context, este recomandabil și adecvat de a include în sistemul fiscal un număr mai restrâns de impozite și taxe, cu aplicarea cotelor de impunere mai reduse, dar cu aplicarea, în caz de comitere a încălcărilor fiscale, a unor sancțiuni fiscale, administrative, penale cât mai drastice.

Dezvoltarea continuă a relațiilor economice internaționale, având în vedere psihologia plătitorilor de impozite, atrage după sine tendința agravării conflictului dintre fisc și contribuabili, determinându-i pe ultimii să găsească procedee (legale și de altă natură) de reducere a sarcinii fiscale atât la nivel național, cât și la nivel internațional.

În așa condiții, în scopul stopării evaziunii fiscale cu efecte păgubitoare la nivel interstatal, între țări sunt încheiate convenții, tratate, acorduri privind evitarea dublei impuneri, care sunt completate cu prevederi pentru combaterea fenomenelor de eschivare de la impozitare.

Este de la sine înțeles că un stat contractant are nevoie de informații referitoare la categoriile de venituri sau la elementele de avere, alte obiecte ale impunerii, pe care un rezident al său, persoană fizică sau juridică, le realizează sau deține pe teritoriul celuilalt stat contractant.

Fără informații corecte, statul respectiv nu poate stabili impozitele ce i se cuvin și, cu atât mai mult, nu va putea preveni evaziunea fiscală. Toate convențiile de evitare a dublei impuneri încheiate de țara noastră cuprind dispoziții referitoare la schimbul de informații, la caracterul secret și la modul de folosire a acestora. În acest sens, statele contractante se angajează să-și acorde asistență și sprijin reciproc în încasarea impozitelor care fac obiectul convenției, în cazul în care sunt în mod cert datorate în conformitate cu legislația statului care solicită asistență.

Deci, lupta cu evaziunea fiscală la nivel internațional solicită, în mod firesc, legiuitorului, cu asumarea angajamentelor respective, de a ratifica convenții, tratate, acorduri internaționale bilaterale cu majoritatea țărilor lumii.

Aparatul fiscal reprezintă cadrul instituțional, adică organele de stat în a căror atribuție este administrarea raporturilor fiscale, controlul respectării legislației fiscale, calculării și achitării complete și la timp în buget a obligațiilor fiscale.

În Republica Moldova, conform Codului fiscal, organele cu atribuții de administrare fiscală sunt: Serviciul Fiscal de Stat, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal, serviciile de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul primăriilor. Pentru o activitate cu rezultate maxime în procesul de gestiune fiscală, este necesar ca fiecare organ cu atribuții de administrare fiscală să dispună de atribuții și drepturi strict delimitate, cu evitarea dublării acțiunilor.

Serviciul Fiscal de Stat este organul care dispune de atribuții și drepturi depline de administrare fiscală: evidența contribuabililor și a veniturilor, efectuarea controalelor fiscale, executarea silită a obligațiilor fiscale, examinarea cererilor prealabile (contestațiilor) etc.

Centrul Național Anticorupție are atribuții și drepturi limitate de administrare fiscală – efectuează controale fiscale doar în cadrul urmăririi penale.

Serviciul Vamal administrează obligațiile fiscale ce țin în exclusivitate de calcularea și achitarea drepturilor de import și export.

Serviciile de colectare a impozitelor și taxelor locale din cadrul primăriilor administrează, în coordonare cu organul fiscal, impozitele și taxele locale.

Pentru o funcționare lucrativă și productivă a organelor cu atribuții de administrare fiscală, inclusiv în domeniul luptei cu evaziunea fiscală, acestea trebuie să colaboreze reciproc, furnizând între ele, conform competenței, informațiile, datele și materialele de care dispun privind contribuabilii și impozitele aferente acestora.

Ca opțiune, ar fi oportun ca aceste autorități să formeze, printr-un mecanism stabilit ce ar evita scurgerea de informații, o bază de date informațională unică, care ar permite accesul la datele Ministerului de Tehnologii Informaționale, Camerei Înregistrării de Stat, Camerei de Licențiere, Serviciului Fiscal, Serviciului Vamal, Serviciului Grăniceri, organelor de statistică, organelor cadastrale, ale altor organe interesate, fapt ce ar da posibilitate de a analiza și urmări din birou activitatea unui sau altui contribuabil, respectiv cu luarea atitudinilor ce se impun.

Administrarea fiscală reprezintă activitatea organelor de stat împuternicite și responsabile de asigurarea colectării depline și la termen a impozitelor și taxelor, a penalităților și amenzilor în bugetele de toate nivelurile, precum și de efectuarea acțiunilor de urmărire penală în caz de existență a unor circumstanțe ce atestă comiterea infracțiunilor fiscale.

De buna organizare a activității organelor cu atribuții fiscale, inclusiv de metodele și procedeele utilizate, depinde și nivelul plenitudinii și corectitudinii calculării și încasării la buget a obligațiilor fiscale, inclusiv depistarea, contracararea evaziunii fiscale și tragerea la răspundere a persoanelor vinovate.

Dată fiind nocivitatea evaziunii fiscale, lupta pentru eradicarea acesteia trebuie să se bazeze pe un complex de măsuri, și anume:

- ✓ elaborarea de reglementări clare și precise, obligatorii de sus și până jos, cu privire la ținerea evidenței contabile, întocmirea documentelor justificative, înregistrarea faptelor economice, încheierea situațiilor financiare anuale, determinarea bazei impozabile și calculul impozitului;
- ✓ incriminarea faptelor care favorizează evaziunea fiscală drept contravenții sau infracțiuni, după caz, și sancționarea acestora pe măsura gravității;
- ✓ îndrumarea contribuabililor în vederea cunoașterii și respectării reglementărilor legale în materie;
- ✓ organizarea unui aparat fiscal capabil să cuprindă, sub raport numeric, masa contribuabililor, bine pregătit profesional, pentru a putea descoperi și formele cele mai abile de evaziune și bine retribuit, pentru a reduce la minimum posibilitățile de corupere a acestuia de către cei interesați.

În câțiva ani de independență politică și de tranziție la economia de piață, agenții economici au inventat o mulțime de șiretlicuri pentru a nu achita impozitele. Potrivit CNA și Serviciului Fiscal de Stat, unul dintre cele mai răspândite șiretlicuri este contabilitatea dublă.

O altă modalitate este neînregistrarea mărfurilor sau a veniturilor în registrele de evidență contabilă, ne-declararea mărfurilor la vamă sau declararea valorii acestora cu date eronate (inclusiv în cârdășie cu colaboratorii vamali).

Depistarea și documentarea a astfel de fapte ce duc la eschivarea de la calculul și plata impozitelor poartă un caracter dificil și necesită acumulări de probe, inclusiv prin efectuarea controalelor operative, faptice și de contrapunere.

O modalitate excelentă pentru eschivarea de la impozite pentru importatori sau exportatori este Transnistria, cu care Chișinăul are un acord referitor la neachitarea taxelor vamale pentru agenții economici din ambele părți la frontiera de pe Nistru. În acest sens Transnistria a fost supranumită de către reprezentanții organelor de drept de la Chișinău „gaura neagră a economiei Republicii Moldova”. Pe de altă parte, organele fiscale din republica noastră se confruntă cu problema nerepatrierii valutei obținute din activitatea economică externă, care de asemenea se face în scopul neachitării impozitelor.

O altă posibilitate de eschivare de la impozitul TVA este numărul mare de înlesniri fiscale, care au redus considerabil baza impozabilă și au creat un sistem fiscal greu de administrat. Referitor la modul de aplicare a accizelor, există breșe (găuri) de evaziune fiscală anume din cauza diferențierii cotelor la mărfurile indigene și la cele de import. Astfel, s-au redus cotele la accize la mărfurile indigene și s-au majorat la cele de import, și taxele vamale. Ceea ce va stimula și mai mult tendința de eschivare de la accize în momentul impozitării mărfurilor prin punctele de trecere libere (adică, prin cunoscuți, mituire etc.).

La fel, metoda de încasare a accizelor prin cumpărarea timbrelor fiscale și modul de realizare a produselor importate (la tarabele din piață) este o metodă suficientă de evaziune fiscală.

Pentru a lichida aceste neajunsuri, sistemul fiscal actual al Republicii Moldova necesită o serie de modificări, care ar preîntâmpina consecințele grave ce pot avea loc în urma abuzului de eschivare de la impozit. Particularitățile strategiei de combatere a fraudelor fiscale în Republica Moldova sunt determinate, în mare măsură, de următorii factori:

- ✓ actualmente, în sistemul de fraude fiscale, corupția, spălarea banilor și crima organizată constituie un element antisocial central destul de periculos pentru securitatea statului. Bunăoară, corupția a cuprins toate relațiile economice și sociale, toate structurile puterii politice și executive la diverse niveluri;
- ✓ birocrațismul administrativ constituie substanța și mediul fertil care alimentează fraudele fiscale și nu numai că împiedică crearea cadrului legislativ pentru combaterea fraudelor, elaborarea unei strategii unice de combatere a acestor infracțiuni și a unui sistem unic antifraudă, ci, în fond, permite funcționarii publici să frâneze procesul de perfecționare și eficientizare a legislației în vigoare, să contribuie la extinderea corupției și a altor fraude economice, precum și la apariția și consolidarea unui sistem specific de relații fraudate;
- ✓ amplasarea geografică a țării noastre este specifică și poate să stimuleze extinderea fraudelor economice și să influențeze activitatea agenților economici din sectorul oficial, atrăgându-i în sectorul subteran, întrucât teritoriul Republicii Moldova servește drept pod de legătură între Occident și Orient.

Domeniile prioritare, în care este necesară desfășurarea activității de combatere a evaziunilor fiscale sunt următoarele: economic, juridic, administrativ și social-politic (Fig.1).

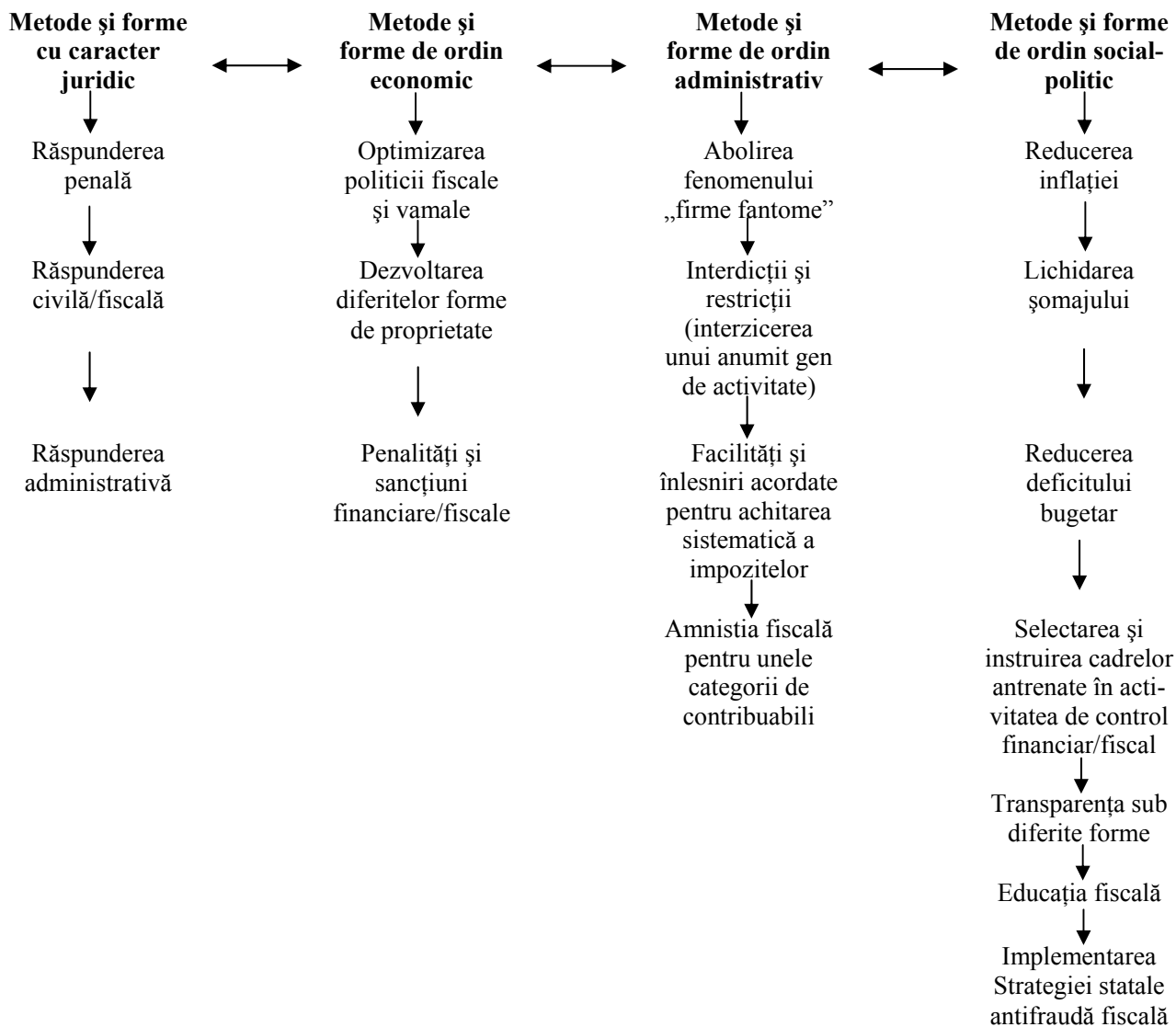

Fig.1. Metode și forme de combatere a fraudelor fiscale.

Sursa: Elaborată de autor

În domeniul economic sunt necesare un șir de măsuri cu caracter de reglementare și restrictiv, care ar crea condiții adecvate pentru a înlătura cauzele fraudelor și infracțiunilor economice, și anume:

- ✓ optimizarea politicii fiscale. În acest context, este deosebit de importantă stabilirea nivelului taxelor și impozitelor pe baza modelelor implementate în alte țări, dar acordându-se prioritate unui model care să corespundă situației financiare și nevoilor agenților economici autohtoni și să nu împiedice activitatea acestora.

Statul trebuie să acorde o serie de facilități agenților economici care produc bunuri și prestează servicii, își remunerează la timp angajații, transferă, cu regularitate, contribuțiile de asigurări sociale și achită impozitele curente.

Problema „politicii fiscale optime” este una dintre cele mai dificile în economie. Pentru rezolvarea acesteia nu există o soluție standard, ci doar una în dinamică, care trebuie identificată și mereu revizuită, mai ales că există mari divergențe în estimarea presiunii fiscale. Conform datelor Ministerului Finanțelor, presiunea fiscală în Republica Moldova constituie 30%. Centrul de studiere a problemelor pieței consideră presiunea fiscală egală cu 40-50%, iar antreprenorii susțin că aceasta depășește 50% din veniturile lor. O astfel de situație necesită elaborarea unei strategii și metodologii de evaluare a presiunii fiscale, de optimizare a politicii fiscale. Astfel vor apărea condiții favorabile pentru restrângerea sectorului subteran (neformal, nereglementat) al economiei;

- ✓ perfecționarea și simplificarea modalităților de înregistrare a agenților economici. În această ordine de idei, o soluție constituie crearea unui organ de stat care s-ar ocupa nu doar de înregistrarea acestora, ci și de studierea în perspectivă a situației lor, a eventualelor probleme în activitatea economică și de producție. Este necesar ca organul respectiv să fie abilitat cu anumite împuterniciri, pentru ca, în cazul onorării regulate de către agenții economici a datoriilor față de stat, să acorde acestora facilități, iar în cazul unor abateri serioase de la legislație să apeleze la instanța judecătorească pentru a stopa genul de activitate fraudulos sau a retrage licența agenților economici nedisciplinați;
- ✓ crearea unor condiții favorabile și posibilități economice pentru dezvoltarea în cadrul concurenței loiale a diverselor forme de proprietate. Obiectivul urmărit în acest caz este diversificarea activităților economice, stimularea spiritului de responsabilitate a agenților economici etc.;
- ✓ stabilirea unor măsuri de prevenire a agenților economici, în cazul abaterii acestora de la legislație. Sancțiunile economico-financiare respective trebuie să cuprindă diverse pârghii, începând cu interzicerea genului de activitate în care se comit fraude economice și terminând cu lichidarea firmei și interzicerea înregistrării unor firme noi de către același fondator.

Aspectul juridic al combaterii fraudelor economice include diverse măsuri antifraudă (de constrângere), cum ar fi:

- ✓ lărgirea și precizarea pentru fiecare fraudă concretă a răspunderii penale. Considerăm necesară includerea în Codul penal a unui șir de prevederi noi care ar face mai eficientă activitatea de combatere a fraudelor economice răspândite în perioada actuală, precum și a celor care pot apărea în viitor;
- ✓ elaborarea, în funcție de caracterul fraudelor economice, a unui sistem diferențiat de pedepse cu caracter administrativ;
- ✓ lărgirea și diferențierea răspunderii civile, în funcție de condițiile în care s-au comis fraude economice, de mărimea pagubei pricinuite statului etc. Este important, însă, ca prejudiciul cauzat statului de către agenții economici să fie recuperat în baza legii și numai prin intermediul instanței judiciare.

Profilaxia și prevenirea fraudelor economice au o semnificație deosebită în Republica Moldova, întrucât măsurile antifraudă cu caracter *social-politic* și educativ realizate în prezent s-au dovedit a fi ineficiente. În acest scop considerăm necesare:

- ✓ propagarea legislației în rândurile cetățenilor;
- ✓ educația populației în spiritul legislației și al respectării legalității relațiilor economice în societate în baza „dictaturii” sistemului legislativ;
- ✓ conștientizarea necesității și obligativității achitării plăților către stat considerată drept o datorie sfântă. Fiecare cetățean trebuie să înțeleagă că plătește pentru învățământ, ocrotirea sănătății, reparația drumurilor etc.;
- ✓ elaborarea și acordarea unei serii de facilități persoanelor și agenților economici care își onorează sis-

- tematic obligațiunile față de stat și, mai ales, celor care își onorează anticipat obligațiile;
- ✓ asigurarea transparenței sub diferite forme, inclusiv prin reflectarea în mass-media a situației privind respectarea obligațiilor atât de către agenții economici, cât și de către funcționarii publici. Realizarea în practică a măsurilor propuse mai sus este destul de dificilă, întrucât presupune ameliorarea tuturor direcțiilor de dezvoltare economică și social-culturală a țării, precum și schimbarea radicală a mentalității întregii societăți.

Referințe:

1. Codul penal, Legea Nr. 985-XV din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.128-129/1012.
2. Codul fiscal, Legea Nr. 1163-XIII din 24.04.1997 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.62/522; republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 08.02.2007, ediție specială cu modificările ulterioare.
3. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1994, nr.1.

Prezentat la 20.11.2012